

Образи й символи повісті «Тіні забутих предків».

Уся образна система повісті поділяється на три основні складові:

- образи-персонажі (Палагна, Іван, Марічка);
- міфічні істоти (чугайстир, щезник, арідник, нявка);
- образи-символи (трембіта, ватра, голос сокири).

Іван Палійчук – головний герой повісті. Він «був дев'ятнадцятою дитиною в гуцульській родині Палійчуків», ріс розумним і допитливим хлопцем. Іван любив природу, завжди відчував глибокий духовний зв'язок із нею, змалку був вразливим і чутливим до всього, що відбувалося довкола.

Підрісши, Іванко бігав у гори, до лісу, де йому було затишно, збирав малину, намагався копіювати голоси птахів, слухав гірські потоки.

Іван був струнким і міцним легенем, «мастив кучері маслом, носив широкий черес і пишну кресаню». Кохання стало сенсом його життя, а коли Марічка загинула, цей сенс був утрачений назавжди.

Однак Іван лишався вірним у почуттях: покохавши один раз, він не може забути Марічку протягом усього життя.

Після одруження з Палагнуою Іван Палійчук став добрим господарем.

Лінія життя. Іван Палійчук

Родина: типова родина гуцулів, 19-та дитина, після смерті брата бере на себе відповідальність за рідних. Ця родина є ворожою до сім'ї Гутенюків.

Знайомство: під час бійки біля церкви Іван переслідує малу Марічку. Сцена із цукерками.

Інтереси: має цікаве сприйняття світу з дитинства, розуміється на травах, гарно знає природу, її закони, планує спільне життя з Марічкою. Закоханий у Марічку.

Кохання: не мислить життя без Марічки, іде заробити на майбутнє для неї.

Розлука: Іван іде на полонину, тривалий час там перебуває, а коли повертається, то дізнається, що Марічка загинула.

Душевна смерть Івана.

Спогади: життя Івана будується на постійних спогадах про Марічку. Зовні він живий, а внутрішньо – умер разом із коханою.

Смерть Івана.

Лінія життя. Марічка Гутенюк

Родина: походить з родини, чиї думки щодо майбутнього Марічки відрізняються від її бажань. Походить із родини, ворожої до сім'ї Палійчуків.

Знайомство: під час бійки біля церкви Іван переслідує малу Марічку. Сцена з цукерками.

Інтереси: складає співаночки, знає безліч коломийок. Планує життя з Іваном, готова йти проти роду.

Кохання: не мислить життя без Івана, чекає на нього.

Розлука: Марічка чекає на Івана, але раптово гине в Черемоші.

Смерть: переродження в нявку.

Марічка Гутенюк – кохана Івана, добра й ніжна, мрійлива та поетична. Дівчина знає таємниці навколишньої природи, уміє ворожити. Вона складає співанки, які з'являються «ніби самі по собі».

Марічка кохала Івана, але передчувала, що щасливо жити їм разом не судилося. Згодом, коли Іван пішов у найми, дівчина загинула в Черемоші під час повені. Від самого початку кохання Івана й Марічки було трагічним, адже перешкодою закоханим була давня ворожнеча родів.

Минуло шість років після загибелі Марічки, й Іван після довгих блукань повернувся до рідного села. Через рік він одружився з Палагнуою.

Автор показує Палагну як протилежність ніжній і тендітній Марічці. Нова дружина Івана була доброю господинею, але приземленою і фудульною, тобто гордою та пихатою.

Юра – мольфар (чарівник), сусід Івана та коханець Палагни. Він здатен навіть впливати на життя та здоров'я людей, заради Палагни ворожить над глиняною лялькою та за допомогою чар погіршує здоров'я Івана.

Окрім людей, у творі також діють міфічні, казкові істоти з язичницького фольклору карпатських гуцулів: щезник, нявка, чугайстир. Вони мають не стільки створити романтичну історію з етнографічним колоритом, як передати особливості психології характерів, духовного світу героїв.

Щезник – злий дух, що мав гостру борідку, ріжки, замість носа – свиняче рильце, а на ногах – копита.

Чугайстир – добрий лісовий дух, оброслий чорною або білою шерстю лісовик із блакитними очима. Він танцює, співає, полює на мавок, які заманюють молодих лісорубів та пастухів у нетрі й гублять їх.

Арідник – злий дух, чорт.

Нявка – міфічна лісова дівчина, яка поставала живою людиною та заманювала своїх жертв у різні пастки.

Ватра – це символ життя, незнищенності, символ одвічної вівчарської праці, що годує й підтримує людину.

Трембіта – особливий музичний інструмент у формі довгої труби, характерний для гуцулів. Її протяжний сумний звук, як правило, сповіщає про нещастя.

Повість про утвердження краси життя, прагнення до ідеалу й гармонії дочекалася свого режисера для екранізації. Ним став Сергій Параджанов – один із представників хвилі “українського поетичного кіно”.

Прем'єра фільму «Тіні забутих предків» відбулася 4 вересня 1965 р. в кінотеатрі «Україна» і наробила багато галасу.

Картина здобула 39 міжнародних нагород, але в Радянському Союзі була під негласною забороною аж до кінця 1980-х рр.

Цитатна характеристика образів

1. «Туго росла дитина, а все ж підростала, і нестямилась навіть, як довелося шити їй штани. Але так само була чудна. Дивиться перед себе, а бачить якесь далеке і не відоме нікому або без причини кричить» (*Іван у дитинстві*).

2. «Була з багацького роду, фудульна, здорова дівка, з грубим голосом й властою шиєю. Правда, вона любила пишне лудіння, і немало десь піде грошей на шовкові хустки та дорогі згарди, але то байка!» (*Палагна*).

3. «Він був як бог, знаючий і сильний, той градівник і мольфар [злий дух, чаклун]. У своїх дужих руках тримав сили небесні й земні, смерть і життя, здоров'я маржинки (худоби) й людини, його боялись, але потребували всі» (*Мольфар Юра*).

4. «Блукав по лісі, поміж камінням, в заламах, як ведмідь, що зализує рани, і навіть голод не міг прогнати його в село. Люди гадали, що він загинув з великого жалю, а дівчата склали співанки про їх кохання та смерть, які розійшлися по горах» (*Іван*).

5. «Він був без одежі. М'яке темне волосся покривало все його тіло, оточувало круглі і добрі очі, заклинилось на бороді й звисало на грудях... Се був веселий

чугайстир, добрий лісовий дух, що боронить людей од нявок. Він був смертю для них: зловить і роздере» (*Чугайстир*).

6. «Йшов поруч із нею й боявся пустити Марічку вперед, щоб не побачить криваву діру ззаду в неї, де видно серце, утробу і все» (*Про нявку*).

7. «На добрім хазяйстві ... набралась тіла, стала повна й червона, курила люльку, носила пишні шовкові хустки, а на воластій шії блищало в неї стільки намиста, що челядь із заздощів аж розсідалась» (*Палагна*).

8. «Ізгадай мні, мій миленький, Два рази на днину, А я тебе ізгадаю Сім раз на годину...» (*Марічка до Івана*).

9. «Обзивалась на гру флюяри (сопілки), як самичка до дикого голуба, – співанками. Вона їх знала безліч. Звідки вони з'явилися – не могла б розказати. Вони, здається, гойдалися з нею ще в колисці, хлюпалися у купелі, родилися у її грудях...» (*Про хист Марічки до складання пісень*).

10. Він був могутній, потужний, все знав. Од його слова гинула зразу худоба, сохла й чорніла, як дим, людина, він міг наслати смерть і життя, розігнать хмару і сперти град, вогнем чорного ока спопелить ворогів і запалити в жіночому серці кохання. Він був земним богом, той Юра, що хтів Палагни, що простягав по неї руки, в яких тримає світові сили (*Мольфар Юра*).

11. Він то «сердито поблискував сивиною та світив попід скелі недобрим зеленим вогнем...» (*Черемош*).

12. «...був здатний до всього, що надумав – зробив. А бог, як що хотів мати, мусив вимудровувати в нього або украсти. Поробив ... вівці, зробив си скрипку і грав, а вівці пасуться. Побачив бог та й вкрав тото в него, і вже обоє пастушат. Що є на світі – мудрощі, штудерація всяка, – то все від нього, від нього... » (*Арідник*).

Словник діалектизмів

Маржинка – худоба.

Файна – гарна.

Ватра – вогнище.

Уздріла – побачила.

Афин – лісові ягоди.

Трембіта – довга, на сажень, сурма з дерева і з кори.

Рист – слово, яким підганяють вівців.

Лудіння – одяг.

Крашениці – штани з кольорового сукна.

Кептар – овчинна безрукавка.

Черес – широкий шкіряний пояс з металевими прикрасами й орнаментальним тисненням.

Табівка – шкіряна торбина, прикрашена тисненням та мідними бляшками, яку

вішали через плече.

Гугля – це святковий одяг, плащоподібна накидка з білої вовняної тканини.

Спузар – чоловік, який пильнує ватри на полонині.

Ватаг – головний серед пастухів.

Мольфар – чарівник.

Гачі – штани білого сукна.

Кресані – брилі, оздоблені півнячим пір'ям, або квітами.

Постоли – взуття.

Капчурі – панчохи.

Жентиця – сироватка.

Будз – бринза, сир із овечого молока.

Кулеша – їжа вівчарів, зварена з муки й води.

Біб – страва, зварена із бобів.

Денцівка – сопілка. Флюяра – сопілка.

Бартка – сокира.

Браччік – брат.

Легінь – юнак.

Суточки – обгороджена гірська стежка.

Плай – гірська стежка.

Бескиди – так жителі гір називають Карпати.

Царинка – обгороджений сінокіс близько до оселі.

Крутіж – водопад.

Тусок – сум.

Газда – господар